

Ministr šíří zavádějící informace

Ministr zemědělství Marek Výborný opakovaně říká, že zemědělcům naslouchá a vyjednal pro ně řadu opatření na pomoc sektoru, jenž je v doslova dezolátním stavu. V tomto duchu vystoupil také na 33. sněmu Agrární komory České republiky na začátku dubna v Brně. Proč se přesto zemědělci bouří, nevěří slibům a mluví o dalších protestních akcích? To vysvětluje v rozhovoru prezident Agrární komory České republiky Jan Doležal.

Ministr Výborný opakovaně veřejně tvrdí, že vláda Petra Fialy musela narychlo předělat národní strategický plán pro provádění společné zemědělské politiky po svých předchůdcích, jinak by u Evropské komise neprošel a zemědělci by tak přišli o podporu.

Tento výrok ministr opakuje již poněkoličatě, ale sám je v rozporu s MZe, konkrétně s úředníky, kteří měli přípravu nové společné zemědělské politiky EU na starost. Před nástupem nové vlády byl návrh strategického plánu finalizován a projednán napříč se všemi partnery a až následně byl novou vládní koalici honem a populisticky změněn, což vedlo ke zpoždění implementace nové společné zemědělské politiky EU a také k demonstracím zemědělců v prvním pololetí 2022.

Už tehdy protestovaly v mrazivém počasí před sídlem Úřadu vlády tisíce zemědělců. Další tisíce farmářů se zapojily v letošním roce do opakovaných celorepublikových protestních akcí, které navíc podpořilo šest zemědělských nevládních organizací. Z toho jasně vyplývá, že proti nastavení zemědělské politiky české vlády i Evropské unie je prakticky celá zemědělská veřejnost v Česku.

Po prvním roce fungování společné zemědělské politiky EU přece byla možnost revize a ministr říká, že po diskuzi se zástupci odborné zemědělské veřejnosti, tedy i s Agrární komorou ČR, přistoupil ke změnám. Nestačilo to?

I když ministr tvrdí, že byla provedena pečlivá analýza dopadu po prvním roce platnosti, tak s tímto tvrzením nelze souhlasit. Provedena byla pouze účelová analýza Ústavem zemědělské ekonomiky a informací, která nebyla jakýmkoliv způsobem diskutována a slouží ministrově pouze jako zástěrka, že je vše v pořádku.

A co nastavení redistributivní platby na úrovni 23 procent, na které se ÚZEI ve své analýze zaměřil?

Analýza sektoru po roce platnosti nových pravidel společné zemědělské politiky EU byla slibovaná hned po jejich zavedení. Ale i tento slib dali zástupci vládní koalice až po projevech nespokojenosti zemědělců v roce 2022 společně se slibem na zavedení programu na podporu zaměstnanosti na venkově. Tento slib si však ministr svévolně a jednostranně doplňuje podmínkou, že analýza ano, ale o redistribuci na úrovni 23 procent nebude diskutovat. Jde o naprosto paradoxní situaci, protože tento slib byl dán

právě na základě protestů zemědělců s výší redistributivní platby.

Cílem vlády byla také větší podpora malých farem, bylo to vůbec potřeba?

Opět jde pouze o politickou proklamaci a vlastní obhajobu vlády. Není jasné, proč mělo dojít podle programového prohlášení k „narovnání prostředí“ směrem k malým farmám, resp. na jaký parametr se chceme dostat. Jaká má

znamení, že o problému ví. Ale to je tak všechno. Absolutně odhlíží od pozice České republiky jakožto vývozce obilovin do jiných států Evropské unie. Nemá žádné řešení, neuvědomuje si, že otázkou není jen cena obilovin, ale především mít možnost v rámci EU svoji produkci prodat, a ne být vytlačen levnější produkcí z Ukrajiny. Dále často uvádí, že v září minulého roku navrhol zavedení vratných kaucí na

neznalost nebo neochotu tuto situaci řešit, ví jen on sám.

Ano a souběžně tvrdí, že vyjednal řadu opatření na pomoc sektoru. Takže to není pravda?

Ministr neustále zmiňuje, že je nutné si to říkat férově, ale sám si skutečnosti upravuje. Rychlou pomoc zemědělcům prostřednictvím navýšení národního programu welfare o 550 milionů korun (celkem tedy 1,2 miliardy

Zvýšení daně ze zemědělské půdy bylo provedené politicky a bez analýzy dopadů, zpětné porovnání s ostatními zeměmi EU nezohledňuje rozdílnost daňových systémů a má tak minimální vypovídací schopnost

Foto archiv AK ČR

být dotace na jednotku produkce nebo na hektar obhospodařované půdy malých, středních nebo velkých farem? Jakou přidanou hodnotu očekáváme od tohoto „narovnání prostředí“, kde nebo co je cílová meta? Na to nám dosud nikdo neodpověděl a asi neodpoví. Těžko pak hodnotit, zda se to podařilo. Od menších zemědělců ale víme, že i jim se za současné vlády daří spíše hůř.

Přitom ministr Výborný na sněmu Agrární komory ČR odmítl, že by on nebo vláda zlehčovali problémy sektoru.

Ministr takto vystupuje opakovaně. Směrem k neznalé veřejnosti to může zafungovat, ale zemědělci jsou jeho přístupem klamání opakovaně a už těmto řečem nevěří. Nadále zde zůstávají nenaplněné sliby vládní koalice, jako je spuštění programu na podporu zaměstnanosti na venkově nebo výše národních dotací. K uklidnění situace a návratu k jednacím stolu navíc nepomohly výroky některých politiků jako například ministra financí Stanjury, znevažující naši situaci i samotné protestující.

A co situace kolem dovozu zemědělských komodit ze třetích zemí, které se hromadí na evropském trhu. Řeší to vláda adekvátně?

Ministr zevrubně popisuje situaci, což by mohlo být dobré

dovoz zemědělských komodit z Ukrajiny. Ač jsme se snažili, nikde není možné dohledat, že by tento návrh jim byl někde předložen např. na Radě ministrů, nebo zaslán Evropské komisi. Vypadá to, že ministr tuto aktivitu zmiňuje pouze ex post v médiích a ve svých veřejných vystoupeních.

Krise se netýká pouze pěstitelů obilnin a olejin, ale i dalších odvětví. Mluví se o mimořádném krizovém balíčku pro chovatele skotu a pěstitele citlivých komodit.

Ministr sice odmítá souboj státních rozpočtů v rámci krizového balíčku spojeného s dopady války na Ukrajině, ale naprosto nechápe, že k tomuto souboji již dávno dochází. Podle analýzy webu Euractiv členské státy EU za poslední dva roky vynaložily miliardy eur na podporu zemědělského a potravinářského sektoru po dočasném uvolnění pravidel EU pro státní podporu, která má pomoci vyrovnat se s dopady války mezi Ruskem a Ukrajinou. Analýza dostupných údajů EU o státní podpoře přímo zaměřené na náš sektor ale odhalila značné rozdíly. Polsko vede s téměř 4 miliardami eur veřejných dotací, zejména pro obiloviny, následuje Itálie (2,3 miliardy eur), Francie (1 miliarda eur) a Rumunsko (770 milionů eur). Ministr pouze ujišťuje, že hledá cestu, jak rychle pomoci, ale zda se jedná o jeho

korun) prezentuje jako něco mimořádného. Přitom se jedná jen o vrácení finančních prostředků na původní úroveň. V letech 2019 až 2022 bylo čerpáno na pohodu zvířat vždy asi 1,1 až 1,2 mld. Kč. Ministr pak tyto podpory při schvalování rozpočtu 2024 o tuto částku zkrátil, ostatně ke krácení došlo již také v roce 2023. Pokud by mělo jít o účinnou pomoc, tak je nezbytné navýšit celé národní dotace na původních 5 mld. Kč.

Dále prezentuje jako mimořádnou rychlou pomoc navýšení investičních dotací, zde se jedná opět o, řekněme, účelové tvrzení, protože fakticky k žádnému navýšení nedojde, pouze bychom urychlili čerpání finančního rámce na současné programové období a o to méně by zbylo finančních prostředků na roky 2025–2027.

Ministr také zmiňuje, že zvažuje a projednává možnost podpory provozních úvěrů přes Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond. Určitě jde o účelný nástroj, ale ve zdravé ekonomice. Nyní byla dlouhá řada podniků již nucena provozní úvěry uzavřít, a to především z důvodu mnohaměsíčního zpoždění plateb ze Státního zemědělského intervenčního fondu. Bylo by žádoucí, aby o tuto podporu bylo možno požádat zpětně. A zde jen další doklad klamavé prezentace, SZIF je meziročně ve výplatách zpožděn asi

o 8 mld. Kč, tyto peníze chybí, ale prý se nic neděje, harmonogram plateb je dodržen.

A co podpora zaměstnanosti na venkově? Vypadá to, že u Evropské unie neprojde, ale ministr za ni slíbil dvě miliardy korun do sektoru navíc.

Na začátku byl slib na zavedení tohoto programu, který dal místopředseda vlády Marian Jurečka v roce 2022 a který měl být naplněn nejpozději od roku 2023 a realizován každoročně jako kompenzace zavedení redistributivní platby ve výši 23 procent. Realizace nula, resp. minus 4 mld. Kč. Ze slibu je jen další veřejný slib na poskytnutí dvou miliard korun v roce 2025, ale dosud není jasné, jakým způsobem a komu. Opakuji, že přínos je nulový, a to skutečně nelze považovat za přiměřenou náhradu.

Jako další problém jste zmiňovali přebujelou byrokracii, nastal v tomto ohledu posun?

Očekáváme, že ministr dokáže jasně popsat, co schválila Evropská unie ve svém nařízení ke zjednodušení a jakým způsobem to bude implementováno v rámci Česka. Bohužel ani u čistě národních návrhů na zjednodušení není jasné jak a od kdy. Ministr slíbil podat podrobnější informaci na jednání poslaneckého Zemědělského výboru, ale zatím to neudělal.

Silně paradoxní je, že v rámci zjednodušování ministr hovoří o zavedení změny opatření týkajících se protierozních opatření v Česku, což je ale zároveň v rámci EU nejsložitější podmínka pro zemědělce zavedená členským státem nad rámec evropské legislativy. Dále zmiňuje přechod na sazby u národních dotací, což je agenda, která je několik let ve skluzu a nezdá se, že by ji aktivně uspišil.

Z vládního konsolidačního balíčku vám nejméně vadilo zvýšení úrovně zdanění zemědělské půdy. Z ministerské analýzy ale vyplývá, že čeští zemědělci byli dosud ve výhodnějším postavení než v jiných zemích.

Opět se jedná o informaci vytrženou z kontextu, která bere v úvahu pouze daň z nemovitosti, ale nezohledňuje celkové příjmy státu z půdy, zatížení zemědělců a národní rozdíly. Naši zemědělci mají jako jedni z mála vyšší náklady než výnosy bez dotací. Tato skutečnost je způsobena také výší nákladů na pachtovním, zemědělci mají v pachtu asi 75 procent půdy a ročně na pachtovním nyní zaplatí asi 15 miliard korun, a to včetně daně z nemovitosti. Je nutné si uvědomit, že takto přerozdělí zhruba 40 procent všech dotací majitelům půdy, kterých je v Česku zhruba dva miliony. Tato skutečnost není vůbec v informaci zohledněna a také není zohledněno, kolik si z toho stát vezme na dani z příjmu. Například v Polsku zemědělci mají v pachtu asi 30 procent půdy, zbytek je v jejich vlastnictví, neplatí daň z příjmu, ale pouze daň ze zemědělského majetku. V souhrnném ekonomickém účtu je tak ve výsledku váha pachtovního v Polsku v poměru k podnikatelskému důchodu aktuálně něco málo přes jedno procento, zatímco v Česku 40,9 procenta, jak plyne z národních statistik souhrnného zemědělského účtu.

Jak je to se zdaňováním dotací? Ministr vám tím chtěl pomoci, ale nakonec couvl s tím, že, cituji: „neměl úplně přesné informace“.

Nejdříve ministr tvrdil, že je Česká republika jediná, kde se daní, a teď zase, že jediné v Rumunsku se nedaní a všude jinde ano. Ve skutečnosti v Rumunsku se nedaní žádné dotace, v dalších státech se nedaní některé dotace, nebo existují výjimky pro určité typy dotací nebo skupiny žadatelů, nebo jsou sníženy sazby daně z příjmu atd. Například v Polsku zemědělci neodvádějí daň z příjmu, tedy nedaní dotace, ale mají daň ze zemědělského majetku. Opět je však nutné tuto otázku posuzovat z pohledu celkové daňové zátěže zemědělských subjektů, a ne využívat dílčí informace. Ostatně aparát MZe a resortních organizací je snad dostatečný, aby zjišťoval, shromažďoval, analyzoval a předával svému šéfovi objektivní informace.

Dále jste kritizovali, že českému zemědělství chybí jasná vize do budoucna. Vláda následně přistoupila k revizi strategie do roku 2030. To je dobré, ne?

Je potřeba říct, že k aktualizaci Strategie resortu MZe by vůbec nedošlo bez podnětů nevládních organizací. Soustavně jsme upozorňovali, že je zde platná strategie resortu, schválená ještě za ministra Mariana Jurečky, která se nejen nenaplní, ale také se již zásadně rozchází s realitou. Uvidíme, jaký ta nová bude mít obsah a jak si vládní koalice poradí s dosavadními kroky, které byly v rozporu se současnou platnou strategií ministerstva. Z dosavadních informací ale vyplývá, že aktualizovaná verze žádnou hlubokou změnou neprošla a takový návrh rovnou odmítneme.

Ministr Výborný se brání tomu, že by docházelo ke snižování finančních prostředků sektoru. Jak to tedy je?

Ministr se opět snaží všechny přesvědčit, jak se činí a že ke snižování rozpočtu do zemědělství nedochází, a to tím, že používá údaj 36 miliard korun pro rok 2024. Nevysvětluje však, že jde o částku státního rozpočtu na společnou zemědělskou politiku EU bez národních dotací a tuto částku porovnává s roky 2019, 2020 a 2021, u kterých tvrdí, že byl rozpočet nižší, ale opět už neuvede, že jde o porovnání vůči rozpočtu na SZP EU. Takže v košíku počítáme jablka s hruškami tak, jak se mu to mediálně hodí.

Jak vyplývá z výročních zpráv Státního zemědělského intervenčního fondu, čerpaný rozpočet na SZP EU a národní podpory v letech 2019 až 2021 byl podle jednotlivých let následující: 39,7 miliardy, 40 miliard a 38,9 miliardy korun. Z toho jasně vyplývá, že letošní objem je nižší a ministr nechce použít číslo celkového rozpočtu na SZP EU a národní podpory pro rok 2024, tedy 38,5 miliardy korun. Lze také předpokládat, že faktické čerpání bude nižší, resp. také zkrácené nižším čerpáním rozpočtu v roce 2023, kdy byl rozpočet na SZP EU a národní podpory nedočerpán asi o 30 procent. I zde je tedy vidět, že ministr zemědělství využívá data jen tak, jak mu to vyhovuje, a pro realizační skutečné pomoci utíká další čas.